

Bedömning av upplagsområden väg 164 Rämne - Valex

Bedömning av upplagsområden, väg 164 Rämne - Valex

Stig Swedberg

Bedömning av upplagsområden, väg 164 Rämne - Valex

Rapport 2007:6

© Rio Kulturkooperativ 2007

Fastighet: Äng 1:13 m. fl., Skee socken, Strömstad kommun, Västra Götaland

Belägenhet i Rt-90 2,5 gon V: Norr 6535000 Öst 1244500

Höjd över havet: 60-85 meter

Beställare: Ramböll Sverige AB

Projektansvarig: Stig Swedberg

Fältpersonal: Annika Östlund och Stig Swedberg

Fältarbetstid: 2007-10-30 – 2007-10-30

Arkiv: Rio Kulturkooperativ

Foton: Där fotograf ej anges är bilder tagna av fältpersonalen

Orienteringskarta: Framställd av Rio Kulturkooperativ med data från ESRI, Map Maker, FMIS samt Länsstyrelsen i Västra Götaland

Topografisk grundkarta: Tillhandahållen av beställaren. Övriga kartor och situationsplaner är framställda av Rio Kulturkooperativ

Redigering och layout: Optimal Press

Rio Kulturkooperativ

Skoghem 3296

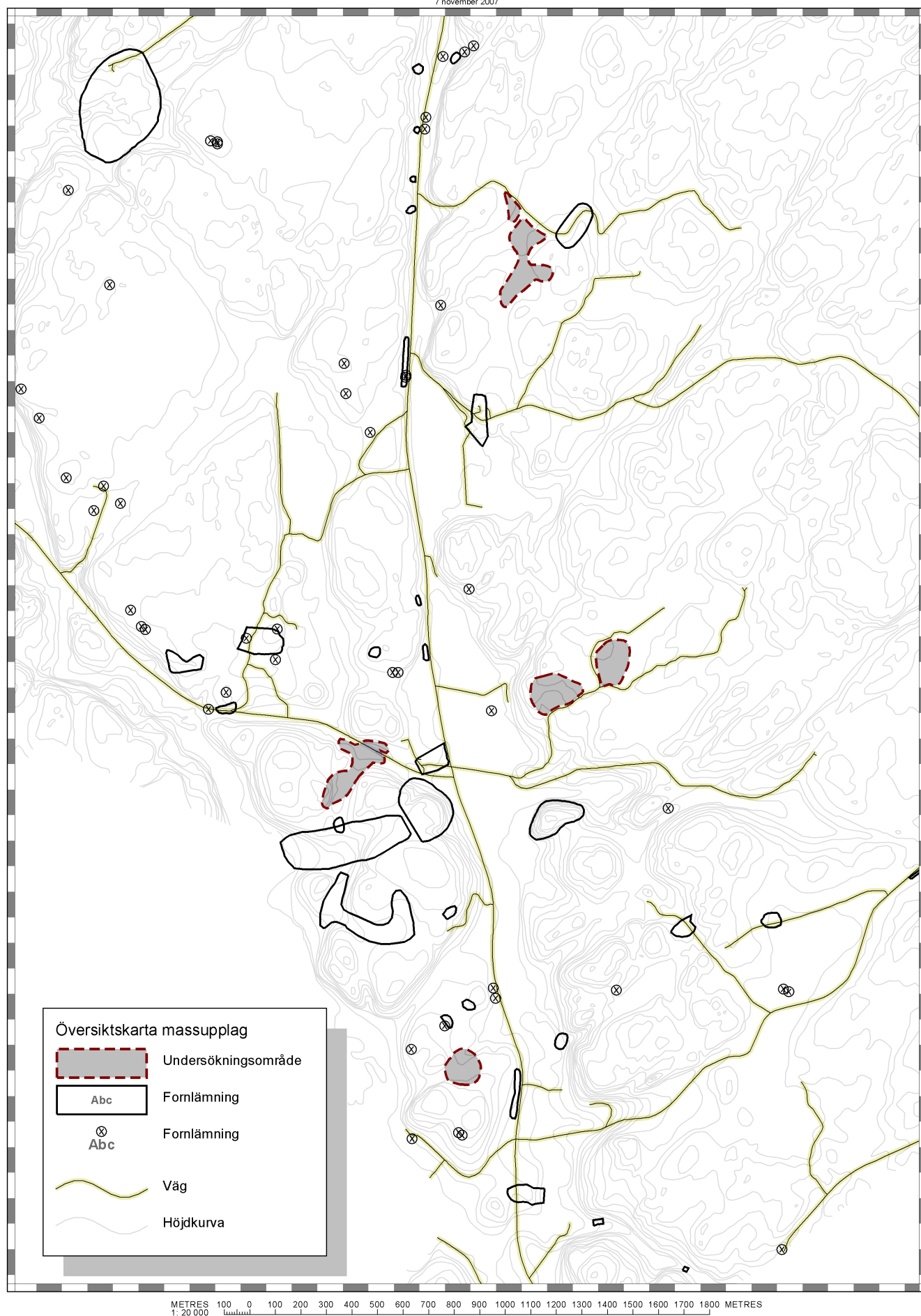
450 52 DINGLE

www.riokultur.se

rio@riokultur.se

Innehåll

- 5. Sammanfattning*
- 5. Inledning och syfte*
- 5. Utredningsområdet*
- 6. Metod*
- 6. Resultat*
- 8. Antikvarisk bedömning*
- 9. Referenser*

III. 1. Översiktskarta över planerade deponiområden vid Väg 164 i Skee socken, sträckan Rämne - Valex.

Bedömning av upplagsområden, väg 164 Rämne - Valex

Sammanfattning

En inventering av områden för massupplag har utförts som en del i bedömningen av områdenas lämplighet i förhållande till kulturmiljön. Sex områden har studerats. Ett i södra delen av området, tre i mellersta delen och två i norra delen.

Inventeringen resulterade i att elva kulturhistoriska lämningar registrerades, endast fyra av dessa är belägna inom något av områdena. De övriga ligger i anslutning till områdena eller intill vägar vilka ansluter till områdena.

Det södra området innehöll inga lämningar och anses inte kräva några ytterligare antikvariska åtgärder. Däremot kan vägdragningen till området komma att kräva arkeologiska undersökningar.

Av områdena i det mellersta området är det västligaste mest problematiskt. Inom området framkom två kulturhistoriska lämningar. Det finns dessutom anledning att förmoda att ytterligare okända fornlämningar kan framkomma. Om exploatering av området skall ske bör en arkeologisk utredning genomföras, såvida deponiområdet inte begränsas till den norra delen. De två östliga områdena innehöll en kulturhistorisk lämning i form av en kolgrop. Invid vägen till områdena framkom ytterligare två lämningar i form av stenbrott. Under förutsättning att dessa inte skadas bedöms dessa områden kunna nyttjas utan vidare antikvariska åtgärder.

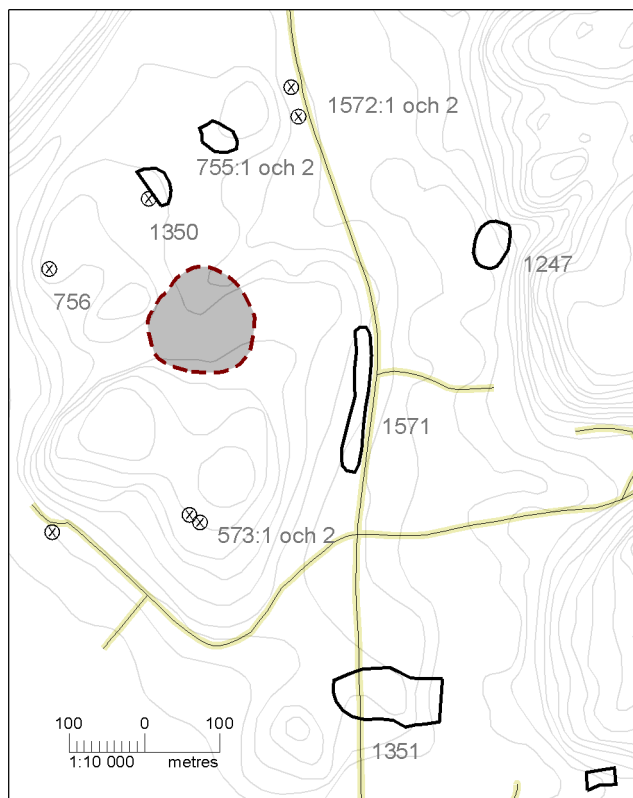
De två områdena i den norra delen bedöms inte hysa några okända fornlämningar. Däremot framkom inom och intill området flera stenbrott. Detta gör området mindre lämpligt för massupplag. Om området trots detta skall exploateras bör det föregås av en kulturhistorisk dokumentation, eller begränsas så att området med lämningar inte ingår i deponiområdet.

Inledning och syfte

Ramböll Sverige AB, har uppdragit åt Rio Kulturkooperativ att utföra en bedömning av hur föreslagna områden för massupplag påverkar områdets kulturmiljö. Behovet av dessa områden kommer att uppstå i samband med ombyggnad av väg 164 på sträckan Rämne – Valex. Sex områden har föreslagits, ett i södra delen av området, tre i mellersta delen och två i norra delen. Vid presentationen av resultatet kommer detta att redovisas enligt denna indelning, syd, mitt och norr.

Utredningsområdet

Områdena för massupplag är belägna på ömse sidor om väg 164, se *ill 1*. Vägen följer i denna del i huvudsak en sprickdal i nord-sydlig riktning, endast den nordligaste delen löper genom ett öppet odlingslandskap. Jordmånen i området domineras av leror, endast mindre partier består av sandjordar, *Swedberg 1999b*. I samband med projekteringen för väg

Ill. 2. Södra deponiområdet med närliggande fornlämningar markerade.

164 har en arkeologisk utredning och förundersökning genomförts. Denna resulterade i en fördjupning av kunskapen av förhistorien i det bohuslänska inlandet. Ett flertal boplatser men även gravar registrerades vid dessa undersökningar. Dessutom framkom anläggningar från medeltid och historisk tid, Swedberg 1999a, 1999b och 2000.

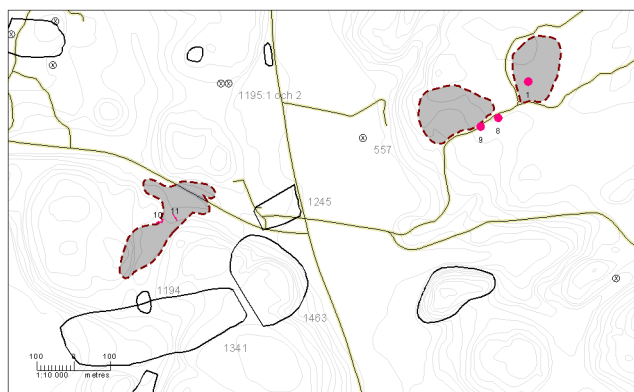
Metod

Vid bedömningen har kart- och arkivstudier genomförts. Dessa har sedan kompletterats med ett fältbesök. Vid dessa besök har områdena översiktligt inventerats efter fornlämningar. Markstrukturen har bedömts genom provtagning med jordsond. Vid inventeringen framkomna lämningar gavs nummer 0797:1-11, enligt Rio Kulturkooperativs databas.

Resultat

Södra området

Området för massupplag är beläget väster om väg 164 på Ängs ägor, se ill 2. Området utgörs av en nordvästsluttande slänt omgiven av berg från nordost till syd. Marken består huvudsak-

Ill. 3. De tre deponiområden i mittpartiet, med de vid inventeringen framkomna forn/kulturlämningarna. Se även illustration 4.

Teckenförklaring

	Undersökningsområde
	Fornlämning
	Fornlämning
	Anläggning
	Provpunkt
	Väg
	Höjdkurva
	Anläggning

ligen av lera. I väster ansluter området till en bäck och väster om denna förändras markstrukturen något till silt.

Tre boplatser, Skee 755:1 och 2 samt 1571, är belägna norr och öster om området. Avståndet till dessa är 90, 150 respektive 140 meter. Boplatz 755:1 och 2 har registrerats efter iakttagelser av flinta i åker och väg. Boplatz 1571 registrerades i samband med den arkeologiska utredningen och har även förundersökts. Boplatzen har daterats till bronsålder genom två c-14 dateringar, Swedberg 2000. Nordväst om området finns en stensättning, Skee 756, och en stensättningsliknande anläggning, Skee 1350. Söder om området finns två högar, Skee 573:1 och 2.

Mittområdet

Tre områden för massupplag är planerade, se ill 3. Det västra området är beläget väster om

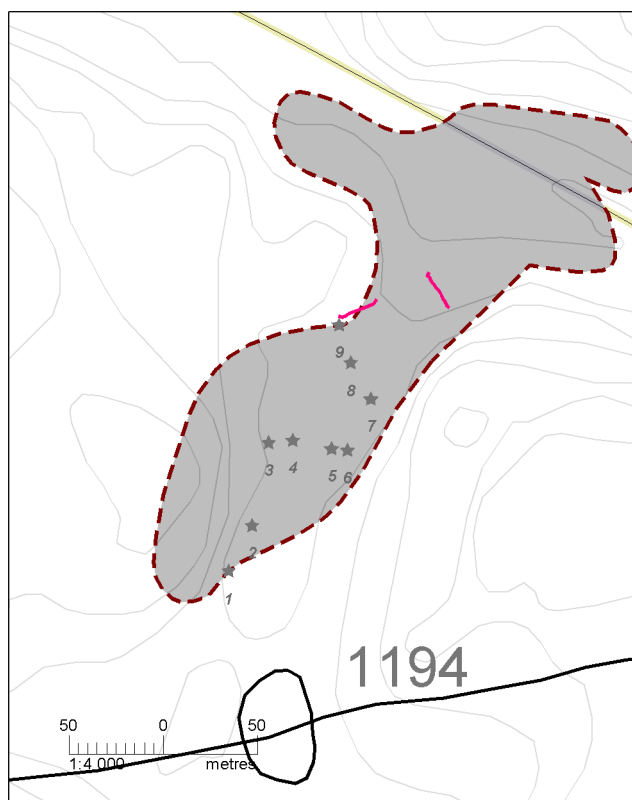
väg 164 på Lytorps och Hämmens ägor. Området utgörs i norr av odlingsmark och nyligen övergiven odlingmark. Den södra delen av området består av en relativt brant och trång skogbevuxen dal sluttande åt norr. Den genomrinn av vatten i botten. I detta parti utgörs marken av sand, i den norra delen av lera. Flera punkter provtogs för att avgöra begränsningen av området med sandjord, då denna marktyp kan indikera läge för förhistorisk bosättning.

Väster och söder om området finns tre by-/gårdstomter, Skee 1245, 1341 och 1463. Söder om området finns också en boplats, Skee 1194. Boplatsen har ytplockats på flinta.

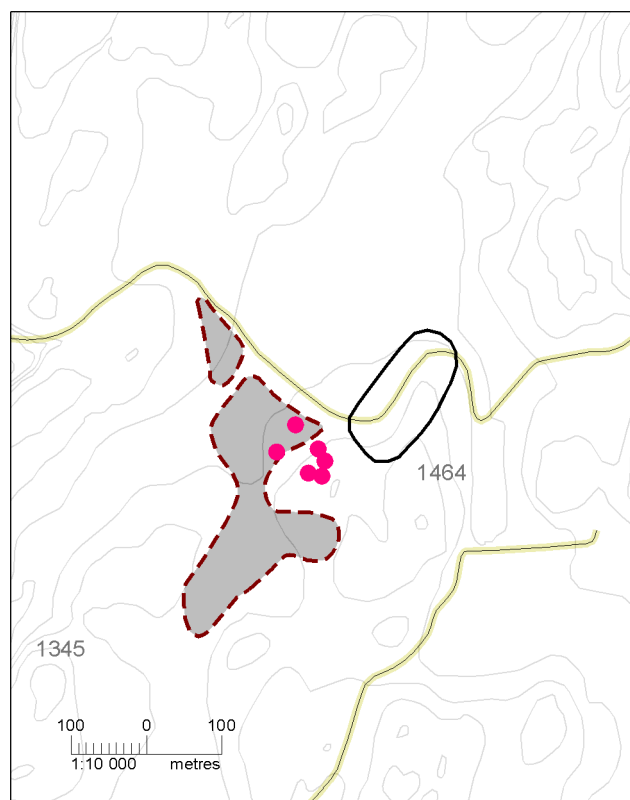
Vid inventeringstillfället undersöktes marken inom och runt boplatsen med jordsond. Området där flintan framkom visade sig då bestå av sand. Söder och öster om boplatsen bestod marken av silt eller lera, i väster avgränsades den av berg. Den sandiga jorden hade dock en utsträckning betydligt längre åt norr än den registrerade boplatsen, se *ill 4*, och in i området för massupplag. Den provserie som togs visar

att övergången mellan sand och lera sker söder om provpunkterna 7-9.

Vidare framkom två lämningar inom områdets norra del. En färdväg, Rio nr 0797:11, samt en hägnad, Rio nr 0797:10, se *ill 3*. Den inmätta delen av färdvägen löper parallellt med nuvarande körväg. I södra delen skärs färdvägen av körvägen och kan söder om denna punkt inte följas. Körvägen följer dock en topografiskt lämplig sträckning varför det inte är otroligt att vägsträckningarna här sammanfaller. Hägnaden består av en stengärdesgård vilken troligen markerar en gräns mellan odlingsmark och skogsmark, eller in- och utägomark. Gärdesgården löper mellan två berg, med undantag för ett parti precis intill berget i öster. Ungefär två meter från berget slutar gärdesgården. På norra sidan om gärdesgården, där odling skett, finns en tydlig åkerkant på ungefär samma avstånd från berget. Troligen har en väg eller fägata funnits längs bergskanten och gärdesgården har slutat med en grind intill berget.

Ill. 4. Markprovpunkter som utvisar ungefärlig utbredning av sandjorden inom planerat deponiområde. Sandjorden övergår i silt/lera söder om punkterna 7-9. Med tanke på boplatsen Skee 1194 är det troligt att området med sandjord kan hysa ytterligare fornlämningar.

Ill. 5. De två nordligaste deponiområdena, med framkomna fornlämningar samt by-/gårdstomten, Skee 1464. Lämningarna utgörs alla av rester efter stenbrytning. De är belägna på bergsimpediment eller fast berg.

Öster om väg 164 finns två områden för massupplag belägna på ett höjddparti, se *ill 3*. Områdena är relativt nyligen avverkade. Marken består till stor del av storblockig morän med mindre bergsimpediment, däremellan finns partier av silt eller leror. Inom höjddområdet finns inga fornlämningar registrerade. Väster om och på betydligt lägre nivå finns en fyndplats, Skee 557.

Vid inventeringstillfället framkom en lämning inom det östligaste området, Rio nr 0797:1, en kolgrop. Dessutom framkom två lämningar direkt söder om bruksvägen, Rio nr 0797:8 och 9, två brott/täkter. De sistnämnda består av stenindustriella lämningar i form av brottytor och skrotsten.

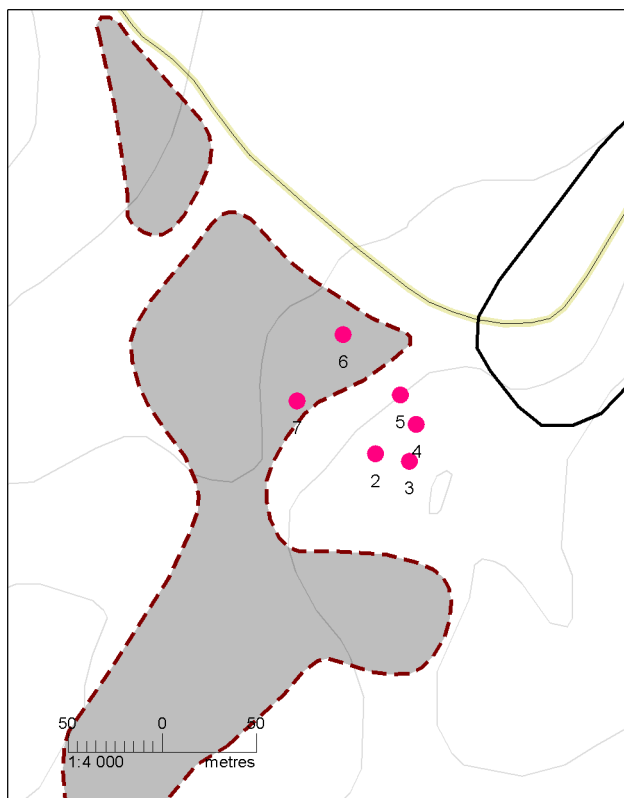
Norra området

De två områdena är belägna öster om väg 164 på Stenaröds och Södra Hees ägor, se *ill 5*. De skiljs åt av Stenarödsbäcken. Det västliga området består av odlingsmark medan det östra består av både odlings- och hyggesmark. Marken utgörs av lerjord med bergsimpediment. Leran gör marken vattenhållande och genom hyggesmarken löper flera mindre diken. Området avgränsas av berg i öster och väster. Nordväst om området finns en by-/gårdstomt, Skee 1464.

Vid inventeringstillfället framkom flera lämningar efter stenindustriell verksamhet, Rio nr 0797:2-7, se *ill 6*. Två av dessa är belägna inom planerat område för massupplag, nr 0797:6 och 7. Dessa utgörs av bearbetade bergsimpediment med brottytor och skrotsten. Lämning Rio nr 0797:2-5 utgörs av brottytor där blockuttag skett ur berget. Troligen har dock partier med naturliga sprickor eftersträvat, i några fall kanske även löst liggande block på berget har bearbetats. Avståndet från brottytorna till planerat upplag är 17 – 48 meter.

Antikvarisk bedömning

De slutsatser som kan dras från den arkeologiska utredningen respektive förundersökningen, för ombyggnad av väg 164, visar att förhistoriska boplatser främst är lokaliserade till sandiga partier. Förhistoriska gravar är be-

Ill. 6. De framkomna lämningarna inom och i anslutning till de norra deponiområdena. Lämning 6 och 7 är de till ytan största stenbrotten.

lägna på berg eller bergsimpediment. Kulturlämningar, exempelvis i form av kolgropar eller stenbrott, kan vara lokaliserade till ett flertal olika marktyper.

Vid inventeringen gjordes en grov bedömning av markstrukturen avseende om den dominerades av fraktionerna sand, silt eller lera. Denna visar att det endast inom delar av ett område förekom sand. I detta område fanns även en boplatz registrerad sedan tidigare. Inom övriga områden dominerade leriga eller blockiga moräner. Det är inte troligt att det finns förhistoriska boplatser inom dessa områden. Däremot tyder förekomsten av sand och närheten till en boplatz på att det är rimligt att anta det kan finnas förhistoriska lämningar inom området för massupplag på Hämmens och Lytorps ägor. Inventeringen har vidare kunnat påvisa kulturhistoriska lämningar inom eller nära inpå alla områden utom det sydligaste.

Det södra området har utifrån markstruktur och topografiskt läge bedömts som möjligt att utnyttja utan att vidta ytterligare antikvariska åtgärder. Dock kan vägen till området vara

problematisks. Om vägen anläggs så att den ansluter norr eller öster ifrån kommer den att påverka fornlämningarna Skee 755:1 och 2 eller 1571. Då den sistnämnda kommer att bli föremål för slutundersökning i samband med vägbyggnationen kan det vara en möjlig lösning att låta anslutningsvägen löpa genom denna. Slutundersökningsområdet får då utökas till att omfatta även anslutningsvägen.

Av områdena i det mellersta området har det påträffats två lämningar inom det västra området. Det har även påvisats att det finns anledning att förmoda att det finns ytterligare okända fornlämningar inom den södra delen av området. Om området skall användas till massupplag bör en arkeologisk utredning genomföras. Ett alternativ skulle vara att begränsa deponiområdet till att enbart omfatta den norra delen. Området norr om de registrerade lämningarna bedöms kunna utnyttjas utan att vidta ytterligare antikvariska åtgärder.

Inom de två östligt belägna områdena framkom en kulturlämning i form av en kolgrop.

Denna utgör inget hinder för exploatering av området. De två stenindustriellämningarna är belägna utefter vägen och bör kunna kvarligga. Om vägen behöver förstärkas så att lämningarna riskerar att förstöras i samband med detta bör de dock dokumenteras först. Områdena bedöms kunna utnyttjas till massupplag utan ytterligare antikvariska åtgärder.

De två nordliga områdena har en markbeskaffenhet som inte gör det troligt att det finns okända fornlämningar i form av boplatser inom områdena. De kulturlämningar som framkom i form av stenindustriella lämningar inom området gör dock området mindre lämpat för exploatering. Om en exploatering genomförs bör en kulturhistorisk dokumentation utföras för att dokumentera lämningarna. Även i detta område kan det vara möjligt att göra en alternativ utformning av deponiområdet så att området med stenindustriellämningar undantas från exploateringen.

Källor

Swedberg, Stig	1999	Arkeologisk utredning. Väg 164 Rämne-Valex, Skee socken, Strömstad kommun. Bohusläns museum. Rapport 1999:9
Swedberg, Stig	1999	Arkeologisk förundersökning. Väg 164 Rämne-Valex, Skee socken, Strömstad kommun. Bohusläns museum. Rapport 1999:35.
Swedberg, Stig	2000	Komplettering till Arkeologisk förundersökning. Väg 164 Rämne-Valex, Skee socken, Strömstad kommun. Bohusläns museum. Rapport 2000:9.

